

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA

Klinické diagnózy pro Radiologické asistenty

Josef Nekula a Petr Krupa

OSTRAVA 2022

Obsah

Časté předpony a přípony	5
Zkratky	6
A.....	7
B.....	8
C.....	8
D.....	9
E.....	10
F.....	11
G.....	11
H.....	12
CH.....	13
I.....	14
J.....	14
K.....	15
L.....	16
M.....	16
N.....	17
O.....	18
P.....	18
R.....	20
S.....	20
T.....	21
U.....	22
V.....	22
W.....	22
X, Z.....	22

Časté předpony a přípony

a-	bez	afunkce, afazie (neschopnost mluvit)
ab	od	abdukce, upažení
ad	k	addukce/připažení
anti	proti	antihypertenziva (léky na vysoký krevní tlak)
brachy	krátký	brachydaktylie (krátké prsty)
bi	dva, dvojí	bimalleolární fraktura (dva kotníky)
de	bez	demyelinizace (ztráta myelinu v obalech nervů)
dilatace	rozšíření	dilatace aorty
dys	porucha	dysfagie (porucha polykání)
dolicho	dlouhý	dolichosigma – dlouhá, vinutá esovitá klička
hypo	nižší	hypotenze, hypofunkce štítné žlázy,
hyper	vyšší	hypertenze, hyperglykemie (hladina cukru v krvi)
mega	mohutný	megakolon – široké tlusté střevo
meso	střední	mesogastrium – střední část břicha
mono	jeden	monovertebrální (jeden obratel)
multi	mnohočetný	mnohočetný myelom
para	mimo něco	paravasát-aplikace léku mimo cévu
peri	přilehající	perioost (vazivo u kortikalis kosti), periventrikulární perinatální – během porodu
poly	vícečetný	polytrauma, polyneuropatie (více nervů)
pre	před	prenatální – před porodem
pseudo	klamný	pseudotumor, např. absces vypadají jako nádor
sub	pod	subtrochanterická fraktura
supra	nad	supramalleolární (nad kotníky)
trans	přes, přeměnit	transpozice srdečních cév, transformovat
-itis	zánět	tonsilitis – zánět mandlí
-tom	nádor	benigní – adenom i maligní – sarkom, ale i pseudotumor hematom
-óza	artróza	degenerativní onemocnění kloubů
-patie	neurčité onemocnění	cholecystopatie – onemocnění žlučníku

Zkratky

A, a.	Arterie, také akutní – AIM (infarkt myokardu)
ALL	akutní lymfoblastická leukemie
AAA	aneurysma abdominální aorty
AG	angiografie
AP	angina pectoris
APE	apendektomie
AS	arterioskleróza
ATB	antibiotika
Ca	karcinom
CB syndrom	cervikobrachiální syndrom
CC syndrom	cervikokraniální syndrom
CMP	cévní mozková příhoda
DCIS	duktální karcinom in situ prsu
DM	diabetes mellitus
EHD	extrakce hernie disku
EPI	epilepsie
HI	hernie inguinální
CHCE	cholecystektomie
CHOPN	chronická obstrukční plicní nemoc
ISCH	ischemická choroba srdeční
IM	infarkt myokardu
KHCD	katar horních cest dýchacích
LCIS	lobulární karcinom in situ
LIS	lumboischiadický syndrom
LS sy.	bolesti v LS přechodu
NHL	non-Hodgkin syndrom
NPB	náhlá příhoda břišní
PNO	pneumothorax
PNP	pneumoperitoneum, volný vzduch v břišní dutině
PTA	perkutánní transluminální angioplastika
RS (nebo SM)	roztoušená mozkomíšní skleróza
SAH, SAK	subarachnoideální krvácení
SDH	subdurální hematom
TEP	totální endoprotéza
TIA	tranzitorní ischemická ataka mozku
TMS	tempomandibulární kloub
VVV	vrozené a vývojové vady

A

Absces	ohraničené zánětlivý útvar obsahující hnis
Adenom	benigní nádor žláz, nebo hypofýzy
Afázie	neschopnost nebo porucha řeči, nejčastěji po mozkové příhodě.
Ageneze	není vyvinuta anatomická část, ageneze corporis callosi totéž je aplazie-aplazie kyčelního kloubu
Achalázie	porucha postupu potravy z jícnu do žaludku v úrovni kardié hypertrofie svalů (v dif. dg maligní tumor)
AIDS	komplexní imunodeficitní onemocnění u pacientů s HIV
Akromegalie	zvětšení prstů na ruce a noze, brady, nosu, nejčastěji při nádoru hypofýzy
Alimentární intoxikace	otrava z potravy nebo tekutiny (salmonelóza), dysenterie virová hepatitida A
Amauróza	slepota
Anemie	nedostatek červených krvinek nebo krevního barviva
Angiom	povšechný název, nádor z novotvořených cév. V kůži nebo podkoží (slangově oheň) nebo v mozku. Zde se rozdělují podle poruchy fyziologické pasáže krve arterie-kapiláry-vény na arteriovenózní malformaci, kavernom, venózní angiom.
Aneurizma	vrozená ohraničená výduť cévní stěny, častý zdroj krvácení, také se tak označuje lokalizované difuzní rozšíření aorty
Anomálie	větší stupeň vývojové poruchy (menší se označuje varianta), např. anomálie skeletu páteře
Apendicitis	zánět červovitého přívěsku slepého střeva, který je v pravém hypogastriu, v blízkosti Bauhinské chlopně, slangově zánět slepého střeva,
Aplazie	viz ageneze
Apoplexie	masivní krvácení, obvykle s těžkým poškozením tkáně, nejčastěji do mozku
Arachnoideální cysta	vrozená cysta měkkých plen, vyplněná likvorem
Arachnopathie	různé onemocnění měkkých plen, nejčastěji srůsty
ARDS	akutní distress respiratory syndrom, klinicky šoková plíce, sy. dechové tísně, alveoly plíce jsou přeplněny tekutinou nebo zánětlivým sekretem. Bronchy jsou vzdušné
Air bronchogram	výrazná retence vzduchu v bronších. Příčina – rychlý zánět, těžké trauma, stresová plíce, u novorozenců amniotická tekutina
Arnold-Chiari	malformace kraniocervikálního přechodu, prolaps části mozečku a oblongáty do týlní otvoru, komprese krční míchy, hydrocefalus
Arytmie	poruchy srdečního rytmu chybným vytvářením nebo vedením elektrických vzruchů v srdci. Diagnostika a léčba na kardiologických odděleních. Příčin je mnoho. Jednou z příčin tvorby extrasystol je blokáda krční nebo hrudní páteře.
Atelektáza	kolabovaná, nevzdušná část plic (segmentu), nejčastěji uzávěrem bronchu, na snímku zastření

Atrezie	vrozená neprůchodnost části trávicí trubice, nejčastěji jícen a anorektální atrezie
Avulze	vytržení, např. vytržení nervového kořene z brachiálního plexu
AVM	arteriovenózní malformace, cévní anomálie
AVN	avaskulární kostní nekróza, ischemického původu, tvorba sekvestrů nejčastěji horní části femuru, např. M. Perthes – hříbovitá deformace hlavice a krčku u dětí kolem 10 let

B

Bakerova cysta	v podkolenní jamce ohraničený útvar komunikující s nitrokloubním prostorem
Bankartova léze	kompletní oddělení ventrokaudálního labra od gloideální jamky ramenního kloubu. Nejčastější poranění labra a ligament při luxaci ramenního kloubu
Billroth I, II	resekce žaludku I typu (end to end) a II typu (end to side)
Bazaliom	kožní nádor
Bazilární imprese	vpáčení části mozečku do velkého týlního otvoru, komprese míchy
Bellova obrna	paréza lícního nervu
Bechtěrevova choroba	chronický zánět páteře (vazů), obraz bambusové tyče
Bennetova fraktura	zlomenina báze I. metakarpu
Bilom	pseudocystický útvar vyplněný žlučí, mimo žlučové cesty, vzniká po poranění, biopsii, operaci
Bronchiektázie	rozšíření bronchialního stromu v periférii, nejčastěji dolních lalocích, retence sekretu, zdroj opakujících se infekcí
Bronchopneumonie	zánět bronchů a přilehlé plíce
Buly plicní	pseudocystické útvary, vrozené nebo při emfyzemu, při ruptuře stěny obvykle pneumotorax
Bursitida	zánětlivá reakce burzy, která se zvětší, je vyplněna fluidním obsahem např. bursitis subakromialis v ramenním kloubu

C

c	často se zaměňuje s „k“, např. carcinoma x karcinom
Caroliho choroba	cystická deformace žlučodů
Celiakie	onemocnění tenkého střeva, atrofie slizničních klků porucha vstřebávání potravy – malabsorpce
Centrální žilní katetr	katetr zavedený nejčastěji do v. subklavia nebo v. jugularis, komplikace PNO, krvácení do mediastina nebo plic, vzduchová embolie
Cerebritis	ohraničený zánět mozku(encefalitida), komplikace absces

Cirhóza	patologická přestavba struktury jater, destrukce, fibróza, příčiny alkoholická, pozánětlivá, biliární, uzávěr žlučových cest, steatóza – ztučnění jater
Collesova fraktura	zlomenina distální epifýzy radia
Colitis ulceróza	také proktokolitis, vředový zánět aborálního tračníku
Coxa vara	kolodiafyzární úhel menší než 125°
Coxa valga	kolodiafyzární úhel větší než 125°
Crohnova choroba	chronický zánět na trávicí trubici, nejčastěji na terminálním ileu uzávěry (ileózní stavy), tvorba píštělí
Cushingův syndrom	nadprodukce hormonu kortizolu, příčina adenom hypofýzy (ACTH) nebo tumor nadledvinky. Obesita, strie „měsíčkovitý obličej“
Cysta	dutý útvar, ohraničený od okolní tkáně epiteální výstelkou. Pseudocysta vzniká rozstupem okolní tkáně, ohraničení tenkou vazivovou membránou. Absces má hnisavý obsah solitární-jedna, cystóza, polycystická choroba – více podle obsahu také koloidní anebo hemoragická cysta nejčastější – ovaria, dolní čelist, PND, játra a ledviny kombinace s tumory-cystadenom, cystadenokarcinom
Cystická fibróza	mukoviscidóza – nejčastěji u dětí, plíce vyplněny bulami a bronchiektáziemi
Cystitis	zánět močového měchýře

D

Dandy-Walker	anomalie IV. komory, mokovodu, mozečku, častá příčina hydrocefalu malformce
Dehiscence	povolení, ztráta napětí, např. dehiscence švů
Demyelinizace	destrukce myelinového obalů mozkových axonů, tvorba hyperintenzních T2 a FLAIR ložisek na MR
Dermatomyelitida	zánětlivé onemocnění svalů, kůže a podkoží – polymyositida
Dermoid	cystický tumor ze zárodečné tkáně, děloha, mozek
Diabetes insipidus	zvýšený příjem tekutin (polydypsie) a močení, chybí resorpce vody v tubulech ledvin, změny v ledvinách nebo hypofýze
Diastomyelie	vrozený rozštěp míchy
Difuzní axonální postiženíDAP	poranění axonů mozku, drobná ložiska krve a demyelinizací, výrazně v korpus kalosum
Discitis, spondylodiscitis	zánět meziobratlové ploténky, po operaci, zánětu obratlových těl, snížení výšky iv prostoru, postiženy dva sousední obratle komplikace epidurální absces, myelitida, po zhojení kalcifikace, blok obratlů
Disekující aneurysma aorty	náhle vzniklá trhлина ve střední části stěny aorty, do které proudí krev

Divertikl	vyklenutí části trávicí trubice mezi svalové vrstvy Zenkerův d-na přechodu hltanu a jícnu, nejčastěji na duodenu v okolí Vaterské papily. Divertikulóza – mnohočetné divertikly, nejčastěji na esovité kličce tračníku.
Divertikulitida	zánět divertiklu, nebezpečí perforace a následného zánětu pobřišnice
Dysfagie	porucha polykání
Dysplazie	porucha vývinu některého orgánu, lehčí forma aplazie
Dystopie ledviny	ledvina mimo normální polohu např. ptotická, v pánvi

E

Edém	zvětšené množství tekutiny v orgánech. Plicní edém-nejprve v intersticiu, potom v alveolech, průnik (transsudace) do pleurální dutiny <u>Příčiny:</u> a) kardiogenní (špatná funkce srdce) b) nefrogenní (špatně fungující ledviny) c) ARDS – šoková, stress plíce d) abnormální přísun tekutin
Ektázie	rozšíření části orgánu, např. žlučovodu
Embolie	vmetek do cév, nejčastěji krevní tromby-do plic z DKK, do mozku ze srdce. Vzduchová embolie-po operaci v oblasti krku punkci v. jugularis, tuková embolie po operaci skeletu
Emfyzém	nahromadění vzduchu ve tkáních. Plicní emfyzém – rozedma plicní
Empty sella	prázdňá sella, po operaci adenomu nebo atrofii hypofýzy
Empyem	hnisavý proces v preformované tělní dutině, nejčastěji v pleurální dutině
Encefalitis	zánět mozkové tkáně nejrůznější etiologie, obvykle difuzní
Encefalomalacie	nekróza části mozkové tkáně, ischemického původu, následek CMP
Endometrióza	buňky děložní sliznice mimo dělohu, v břiše
Enteritis	zánět tenkého střeva
Ependymom	benigní nádor v mozku nebo míše, vyrůstá z ependymu
Epidurální hematom	krev mezi kalvou a tvrdou plenou, má rychlý průběh, nebezpečí komprese mozku (konus)
Epifyzeolýza	nejčastěji na femuru, posun hlavice, deformace růstové linie
Epilepsie	záchvatovitá onemocnění, grand mal-záchvat s bezvědomím, křečemi, různé formy, malých záchvatů
Ewingův sarkom	intramedulární (z dřene kostní) nádor, dif. dg s chronickou osteomyelitidou
Exostóza	benigní, často mnohočetné nádory, vyrůstající šikmo do měkkých částí, mnohočetné kartilaginózní exostózy
Exudát	zánětlivá tekutina v kloubech a dutinách, transudát je nezápětlivá tekutina

F

Fakomatózy	vrozené postižení kůže a nervového systému – neurokutánní syndromy; <u>nejčastěji</u> : neurofibromatóza, M. Recklinghausen, tuberózní skleróza, Sturge-Weber
FBSS	failed back surgery syndrom – postdiskotomický sy. obtíže po operaci hernie disku
Feochromocytom	tumor nadledviny, častá příčina art. hypertenze
Fibroadenom prsu	nejčastější benigní nádor prsu
Fibrom	běžný nádor pojivové tkáně, spojen s tukem (fibrolipom) s cévami (angiofibrom)
Fibróza	zmnožení pojivové tkáně, po zánětu, úrazu, radioterapie v plicích vývojová cystická fibróza – mukoviscidóza
Fibrózní dysplazie	vzácné vývojové benigní onemocnění kostí, hlavně na bázi lebky anebo končetin
Fisura	rýha, trhlina. Na skeletu jemné nalomení, bez poruchy spojitosti. Fisura v měkkých částech
Fistula	píštěl, patologický kanálek spojující dva orgány, často v něm proudí patologický obsah hnis, infikovaná krev, časté fistuly u M. Crohn nebo periproktální píštěl (podkoží – rektum)
Fluidothorax	obecný pojem po tekutinu v pleurální dutině, fluidní je tekutina s nízkým obsahem bílkoviny např. transsudát, jinak hemothorax (obsah krve) (exudát zánět)
Fraktura	kompletní porušení spojitosti kosti, nejrůznější rozdělení úrazové fraktury, stress – únavové, patologické— tumory, těžká osteoporóza, mezinárodní hodnocení v AO. při popisu dislokace se hodnotí distální fragment, na páteři horní část
Fusiformní aneurysma	sakulární, vřetenovité aneurysma, nemá klasický krček

G

Galaktorea	mléčný výtok z obou prsů ne hemoragický, nejčastější příčinou je prolaktinom (nádor v hypofýze)
Gangliom(n)	bulka (pseudocysta) vyplněná rosolem, nejčastěji poblíž šlach na prstech ruky nebo nohy
Gastroezofageální reflux	zpětná pasáž kyselého žaludečního obsahu do jícnu, nebezpečí chronického zánětu sliznice jícnu
Gibbus	patologické vyklenutí páteře „hrb“
Gliom	nádor z podpůrné tkáně (glie) v mozku <u>Typy</u> : astrocytom, oligodendrogliom, ependymom, glioblastom histologické dělení I-IV, jinak LGG (low grade glioma) a HGG (high grade glioma)

Glióza	zmnožení buněk glie jako reakce na poškození nervové tkáně úrazem, tumorem, CMP, reakce o operacích, pomáhá při reparaci mozkové tkáně
Glomus tumor	cévnatý nádor, nejčastěji v bifurkaci společné karotidy na krku
Granulom	zrníčka, reakce na cizorodé tkáně, granulomatóza u specifických zánětů - tbc, sarkoidózy, silikózy nebo zbytek operačního stehu
Grawitzův tumor	karcinom ledvin (ze světlých buněk)
Graves choroba	onemocnění štítné žlázy
Germinativní nádory	nádory ze zárodečných buněk, nejčastěji varlat (seminom a další)
Giant cell nádor	také osteoklastom, obrovskobuněčný tumor, agresivní nádor v metafýzách kostí, ale histologicky benigní

H

Hamartom	normální tkáň v atypickém místě „benigní nádor“, může komprimovat dýchací cesty, nejčastěji v plicích, mozku, srdci
Hemangiom	benigní nádor z cév, nejčastěji v kůži a podkoží, ale i v orgánech – v játrech mnohočetný výskyt, v trávicím traktu – nebezpečí krvácení
Hemartroz	krv v kloubu, po úrazu
Hemateméza	zvracení krve
Hematom	výron krve v mimo cévy, v mozku epidurální, subdurální (SDH) hemotorax v plicích nebo pleurální dutině, v svalech jako podlitina, modřina, hematomyliie – výron do míchy
Hematurie	krv v moči, nejčastěji lithiáza (kamínek), nádory, záněty, úrazy
Hemianopsie	výpadek zorného pole, heterogenní v oblasti chiasma optikum, homonymní v dalším průběhu optické dráhy
Hepatitisida	zánět jater – virová A, B, C neinfekční – alkoholická, autoimunní
Hepatocelulární karcinom (HCC)	nejčastější maligní nádor jater, vychází z buněk (hepatocytů)
Hepatocelulární adenom	benigní nádor, ale prekanceróza
Hereditární	dědičný, familiární
Hernie	kýla, patologický přesun z přirozeného místa Břišní kýly většinou tenkého střeva s peritoneem, nejčastější tříselná v for. inuinale nebo pupeční. Nebezpečí uskřínutí (inkarcerace) -ischemizace a následná nekróza. Hiátová kýla – část žaludku pronikne přes hiatus do hrudníku, často je spojená s refluxem. Brániční kýly obsahují různé břišní orgány.
Hernie iv disku	v bederní oblasti v 50 % L5-S1, 40 % L4-5. Při tlaku na míšní kořeny vzniká kořenový syndrom, bolest vyzařující dolní končetiny-S1 o zadní straně stehna a lýtka až do palce L5 po zevní straně DK (lampasy) v krční oblasti nejčastěji C5-6 a C6-7, kořenové sy. do jednotlivých prstů ruky

Hill-Sachs defekt	postraumatický defekt zevní hrany hlavice humeru
Hirschprung	choroba megacolon congenitum, dilatace rektosigmoidea novorozenců
HLA-B27	nespecifický test u více chronických zánětlivých onemocnění pohybového systému např. M. Bechtěrev
Hodgkin lymfom	maligní lymfogramulom, postižení plicních a jiných uzlin u mladších osob
Hydrocefalus	nahromadění likvoru v mozkových komorách nebo subarachnoideálních prostorách (SA), buď zvýšenou sekrecí nebo sníženou resorpcí několik rozdělení: komunikující a nekomunikující obstrukční (vnitřní) zevní – úbytek mozkové tkáně, širší SA a komory Normotenzivní (NPH) – u starších lidí, často spojená s demencí, inkontinencí
Hydrokéla	čirá tekutina v obalech varlete
Hydrom, hygrom	likvor v subdurálním nebo epidurálním prostoru
Hydronefróza	rozšíření pánvičky a kalichů ledviny, někdy i ureteru, jednostranná nebo oboustranná vrozená-nejčastěji blokáda v urerovezikálním přechodu získaná – ureterolitiáza, stenóza nebo komprese ureteru nebo pánvičky
Hydrops	nahromadění edemu v tělním orgánu-žlučník, koleno
Hypernefrom	Grawitzův tumor ledviny
Hyperostóza	hyperplazie kostní hmoty, zvětšení orgánu- např. lebky DISH difuzní idiopatická skeletální hyperostóza (M. Forestier) velké přemostující osteofyty na páteři
Hypertenze	arteriální zvýšení krevního tlaku nad 140/90 plicní zvýšený tlak v plicních žilách, příčiny onemocnění srdce, plicní choroby Intrakraniální hypertenze – nebezpečí okcipitálního kónu

CH

Chemodektom	neuroendokrinní nádor v okolí karotické arterie, často glomus jugulare, vzácně v oblouku aorty
Chiari malformace	Arnold-Chiari, vpáčení části mozečku a míchy do velkého týlního otvoru
Cholangiokarcinom	maligní nádor podjaterní krajiny, v oblasti jaterního hilu jako Klatskin tumor
Cholecystitida	zánět žlučníku nebo žlučových cest, často spojená s kaménky
Cholangitida-cholelithiaza	nebezpečím je přechod infekce do pankreasu
Cholesteatom	cystický pseudotumor, obsahuje tukovou tkáň-cholesterol. Nejčastěji součást chronického zánětu středního ucha
Chordom	kostní nádor ze zbytků embryonální kostní tkáně – chorda dorzalis, nemetastazuje, ale destruuje okolí. Nejčastější lokalizace jsou báze lebni a os sakrum

I

Idiopatický	neznámý původ nebo příčina onemocnění
Iktus	cévní mozková příhoda
Ileitis terminalis	M. Crohn
Ileus	NPB, neprůchodnost střevní, tvorba hladinek – hydroaerické fenomény <u>Typy ileu:</u> 1. Mechanický (obstrukční nádor, kýla, srůsty, postihuje určitou část střeva) 2. Paralytický (ochrnutí) tenkého a tlustého střeva, často po operaci 3. Cévní – po embolii do mesenterických tepen
Impigement syndrom	úžinový syndrom, nejčastěji na ramenním kloubu, zúžení subakromiálního prostoru a poškození šlach rotátorové manžety. Omezená a bolestivá abdukce nad 90°
Infarkt	odúmrť tkáně, kam neproudí okysličená krev – aseptická nekróza ischemického původu infarkt myokardu – uzávěr koronární tepny encefalomalacie – infarkt mozku kosti – avaskulární kostní nekróza střeva – ischemie v a. mesenterika superior
Infarzace	zablokování odtoku venózní krve s následným infarktem
Invaginace	zasunutí části střeva do sousední části nejčastěji v hepatální flexuře tračníku, vzniká neprůchodnost střevní
Ischemie	nedokrevnost určité tkáně vedoucí k hypoxii, příčiny-spasmus cévy, trombóza (krevní sraženina), embolie – akutní vmetek do cévy

J

Jacob-Creuzfeld	progredující demence, virová etiologie
Jacksonské záchvaty	epileptické paroxysmy
Jefferson fraktura	zlomenina prvního krčního obratle
Jejunální nádory	benigní leiomyom, adenom maligní – karcinoid, adenokarcinom
Junkce	spojení
Juvenilní	dospívající, např. juvenilní diabetes, juvenilní angiofibrom (benigní nádor nazofaryngu)
Juxtakortikální	demyelinizační ložiska v těsné blízkosti šedé hmoty juxtakortikální zlomenina v těsné blízkosti kortikalis kosti

K

Kaposiho sarkom	maligní vaskulární tumor, klasicky na DKK velmi často u komplikací AIDS-K. sarkom a plicích nebo jiných vnitřních orgánech
Kapsulitida	adhezivní svaštění pouzdra ramenního kloubu, omezení hybnosti, tzv. zmrzlé rameno
Karcinoid	pomalou rostoucí tumor z epitelu, nejčastěji trávicí trubice nebo bronchů, časté metastázy do jater
Karcinom	zhoubný nádor z epiteliálních buněk
Karcinomatózní lymfangoitida	maligní infiltrace mízních uzlin nebo cév na plicích možnost síťovité kresby
Karotido-kavernózní	patologická komunikace mezi vnitřní karotidou píštěl a kavernózním splavem
Karpální tunel	prostor v zápěstí pod lig. transversum, ve kterém probíhají nervy n. medianus, cévy a šlachy. Dráždění n. medianus a posléze zhoršení hybnosti palce a dalších prstů ruky
Kartilaginózní exostóza	také osteochondrom, benigní nádor, často mnohočetný, šikmo probíhající formace z kortikalis
Kavernom	dobře ohraničená cévní anomálie, obsahuje tenké cévy, dg na MR, v 80 % supratentoriálně
Klatskinův nádor	karcinom v horních žlučových cestách, případně i žlučníku
Kloubní myška	volné chrupavčité tělíčko v kloubu (nejčastěji v koleně), způsobuje blokády pohybů
Kolostomie	vývod z tlustého střeva, nejčastěji sestupné části
Koma	těžká forma bezvědomí, pacient nereaguje na žádné podněty. Koma vigile (apalický syndrom) – pacient má otevřené oči, ale nereaguje
Koarktace aorty	vrozené zúžení aorty, nejčastěji v sestupné části v okolí duktus Botalli
Kolagenózy	generalizované postižení pojivové tkáně, např. lupus erythematoses, sklerodermie
Kolaterály	menší cévy jdoucí podél hlavní tepny, při uzávěru hlavní tepny vytváří kolaterální oběh
Koloidní cysta	obsahuje látky podobné „žele“, typická lokalizace III. komora
Komoce	otřes mozku, nejlehčí forma poranění
Kontuze	zhmoždění, roztržení (lacerace) tkáně bez poškození pevného krytu (kosti, kůže) K. mozku poškozuje tkáň mozku K. svalů – hematom K. kosti-dlouhotrvající bolest, např. žeber
Kraniofaryngeom	tumor ze zárodečné tkáně, leží těsně nad tureckým sedlem, pod spodinou mozku (hypotalamem)
Kraniostenóza	předčasný srůst některých lebečních švů, deformita lebky

L

Lacerace	natržení měkkých tkáním, často s krvácením
LeFort	zlomeniny ve střední části obličejové krajiny, nos, maxilární dutiny, orbity
Leiomyom	benigní nádor z hladkých svalů, nejčastěji v děloze a tenkém střevě
Leptomeningeální	arachnoideální cysta
Leptomeningitis	zánět měkkých mozkových plen
Leukomalacie	periventrikulární u novorozenců, ischemická nekróza bílé hmoty v okolí komor
Leukoencefalopatie	ložiskové postižení bílé hmoty (PML)vzácné virové, reakce po medikamentech, např. léčbě RS
Lipom	benigní nádor z tukové tkáně
Lupus erythematoses	častá kolagenóza
Lymfadenopatie	zvětšení mízních uzlin – etiologie zánětlivá, nádorová, sarkoidóza
Lymfangiom	nezhoubný nádor mízních cév

M

Makroadenom	nádor hypofýzy větší než 10 mm průměru. Opakem je mikroadenom o průměru menším než 10 mm.
Madelungova deformita	rozšíření distálních epifýz ulny a radia, subluxace deformace radia, deformace zápěstí
Malabsorpce	porucha vstřebávání živin sliznicí tenkého střeva obdobný výraz je malnutrice
Mastitida	zánět mléčné žlázy, nejčastěji kojící matky
Meckelův divertikl	výchlipka tenkého střeva, nejčastěji 20-60 cm od Bauhinské chlopně
Meduloblastom	zhoubný nádor v zadní jámě lební/v mozečku/ nejčastěji u dětí
Megakolon	Hirschsprungova nemoc, rozšíření tlustého střeva M. kongenitum – porucha inervace od anu nahoru
Mekoniový ileus mekonium	smolka první stolice u novorozenců, při ucpání střeva vzniká ileus
Melanom	nádor vznikající z buněk kůže, maligní nádory metastazují do CNS, střeva, oka (cévnatky), vyskytují se i benigní typy
Menierova choroba	onemocnění vnitřního ucha – závratě, zhoršení sluchu, tinitus
Meningeom	nádor vyrůstající z měkkých mozkových obalů, prorůstají do dury mater a okolního skeletu, často vícečetný výskyt meningeosarkom maligní forma
Meningitida	zánět měkkých mozkomíšních plen, nejčastěji bakteriální (hnisavá), virová (serózní), tuberkulózní

Meningokéla	rozštěp oblouku obratle, vystupuje vak mozkových plen
Meningomyelokéla	ve vaku je i mícha
Mezenterický infarkt	nejčastěji postižení celého tenkého střeva při uzávěr a. mesenterika superior
Mizející plíce	degenerace plicního parenchymu, buly, časté PNO
Montegiova zlomenina	fraktura proximální části ulny s luxací hlavičky radia ventrálně
Mukokéla	zduření žlázy (nejčastěji slinné) při poruše odtoku sekretu, také název retenční cysta
Mukoviscidóza	cystická fibróza, progredující onemocnění dýchacích cest
Myastenia gravis	chronické onemocnění, postihuje přenos nervových impulzů na svaly,
Myelitida	zánětlivé onemocnění míchy
Myelopatie	nezánětlivé etiologie, např. RS, při degenerativním onemocnění páteře-SCM – spondylogenní cervikální myelopatie
Myelom	maligní onemocnění bílých krvinek (plazmocytů) v kostní dřeni, prorůstají do okolí obratlů, mnohočetný myelom (M. Kahler) postihuje více částí skeletu bolesti v zádech, špatná funkce ledvin, infekce
Myom	benigní nádor svaloviny dělohy
Myxom	benigní nádor pojivové tkáně, nejčastěji v srdci, jinak v podkoží a svalech

N

Nefritida	zánětlivé onemocnění ledvin, několik druhů glomerulonefritida – převážně postiženy glomeruly pyelonefritida – ledvinná pánvička a okolí tubulointersticiální – tubuly, ledvinná dřev
Nefroblastom	Wilmsův tumor, zhoubný nádor ledvin u menších dětí
Nefrolitiáza	kamínky v dutém systému (pánvička a horní kalich) nebo v parenchymu, kontrastní obsahují kalcium a nekontrastní urolitiáza – kamínky v pánvičce, močovodu nebo v močovém měchýři
Nekróza	odúmrť tkáňových buněk, příčiny různé – úrazy, záněty, ischemie (infarkt) hemoragie, prokrvácený infarkt – červená malacie gangréna – zánět v nekrotické tkáni nekróza kostní tkáně – AVN – avaskulární kostní nekróza.
Nesidiom	benigní nádor pankreatu
neurilemom	obdobný jako schwanom, neurinom, neurofibrom nádor z obalů periferních nervů, nejčastěji NVIII (vestibulokochleární) a míšních nervů.
Neuroblastom	maligní nádor raného dětského věku, vychází ze sympatických nervů, nejčastěji v břiše, nadledvině

O

Obstrukce	překážka v průchodnosti orgánu – orgánu – stenóza (zúžení) – obliterace (kompletní uzávěr), spasmus
Oftalmoplegie	ochrnutí okohybných svalů
Oligodendrogliom	benigní až semimaligní tumor mozkové glie,
Omartróza	artróza ramenního kloubu, glenohumerálního kloubu akromioklavikulární, korakohumerální
Onkocytom	benigní nádor (typ adenomu)
Orchitis	zánět obou varlat
Osgood-Schlatter	bolest v úponu šlachy česky v horní metafyzě tibie tuberositas tibie
Osteoartritis	osteoartróza, degenerativní změny kloubů
Osteoartropatie/Charcotta	bolesti kloubů i jednotlivých prstů (hlavně na DKK) vyskytuje se při polyneuropatii, hlavně diabetické
Osteoblastom	benigní nádor v dlouhých kostech
Osteochondrom	benigní kostní nádor, vyrůstá mimo skelet, chrupavčitá čepička
Osteochondropatie	postižení kostí i chrupavky také AVN, M. Perthes
Osteochondrosis	uvolnění části chrupavky v kloubu (hlezení, kolenní) působí jako „kloubní myška“ (osteochondrosis dissecans)
Osteochondromalacie	úbytek chrupavky, anorganické kostní hmoty chondropatie patellae je typická diagnóza
Osteomyelitida	infekční hnisavé onemocnění skeletu, odumřelá část – sekvestr
Osteoporóza	při difuzní formě „řidnutí kostí“, redukce kostní hmoty lokální o.- po traumatu, reaktivní změny při různých patologiích
Osteosarkom	maligní nádor skeletu
Otoskleróza	ztluštění kostní tkáně, nejčastěji ve vnitřním uchu, vzácná forma Albers-Schönberg – celý skelet

P

Pancoast nádor	Ca plic v plicním hrotu prorůstající do brachiálního plexu a velkých cév
Panikulitida	zánětlivé nebo degenerativní změny v podkožním vazivu, obdobně celulitida
Pankreatitida	zánětlivé postižení slinivky břišní, akutní a chronická forma infiltrace do okolí
Pannus	granulační tkán prorůstající např. do rohovky oka nebo do kloubu
Papilom	benigní nádor epitelu
Paraneoplastický	nejčastěji svalová slabost nebo afekce mozku při různých syndrom maligních onemocněních v jiných částech těla (např. Ca plic)

Parkinsonova choroba	neurodegenerativní onemocnění mozku, třes a ztuhlost těla, možnost sdružené demence Alzheimerova typu
Paroxysmální	záchvatovité ataky – např. tachykardie
Perikarditida	zánět v perikardiální dutině, větší množství tekutiny omezuje činnost srdce. Konstriktivní perikarditida – starší tuhé adheze
Periostitida	zánět okostice
Peritonitida	zánět pobřišnice
Pineální cysta	v šišince, v epifýze
Pinealom	benigní nádor epifýzy, pinealoblastom – maligní tumor
Plazmocytom	mnohočetný myelom, M. Kahler
Pleuritis	zánět pohrudnice, pl. sicca (suchá) bez výpotku tekutina fluidotorax, transsudát je tekutina při městnání v plicích, exudát při infekčním zánětu
Plicní embolie	ucpání některé větve a. pulmonalis, nejčastěji vmetkem (trombem) z DKK
PNET	primitivní neuroektodermální nádor v mozku
Pneumocefalus	vzduch v intrakraniálním prostoru, po traumatu nebo operaci,
Pneumonie	zápal plic, více bakteriální než virové etiologie nozokomiální pneumonie – vznik v nemocnici do 48 hodin
Pneumoperitoneum	vzduch v břišní dutině etiologie – ruptura části trávicí trubice, po laparoskopické operaci, peritoneální dialýze
Pneumothorax	vzduch v pohrudniční dutině s kolapsem plíce – po úrazech, kanylaci v. subklavia
Polyartritida	zánětlivé onemocnění více než 5 kloubů, progresivní polyartritida – revmatoidní artritida
Polypy	výrůstky na sliznici. GIT. močové cesty, gynekologie
Porencefalie	vrozené cysty mozku, často spojené s postranními komorami
Prázdné sedlo	empty sella, malá hypofýza, prolaps cisteren intraselárně
Prolaps	výhřez např. mitrální chlopně meziobratlové ploténky
Protruze	vyklenutí ploténky za okraj těl, ale obal (anulus fibrosus) je neporušen
Prostatitida	zánět a zduření prostaty
Pseudoartróza	pakloub, špatně zhojená zlomenina
Pseudocysta	dutina bez výstelky epitelem
Pylorospasmus	stažení svalů pyloru (mezi žaludkem a duodenem)
Pyurie	hnis v moči, velké množství leukocytů

R

Rabdomyom	vzácný benigní nádor z kosterních nebo srdečních svalů
Rachitida	křivice, nedostatečná mineralizace kostí, možnost velké skoliózy nebo gibbu páteře
Rathkeho cysta	embryonální nádor v hypofýze nebo supraselárně
Recklihausenova choroba	neurofibromatóza, nádory a kůži a nervovém systému
Rejekce ledviny	organismus nepřijímá transplantovanou ledvinu
Renální osteodystrofie	změny skeletu při selhávání funkce ledvin, porucha metabolismu P a Ca
Retinoblastom	zhoubný nádor sítnice
Retothelosarkom	nádor pojivové a lymfatické tkáně (např. slzná žláza)
Revmatická artritida	chronická progresivní polyartritida, postiženy převážně drobné klouby ruky a krční páteře (atlantooccipitální kloub)
sy. rotátorové manžety	RM tvoří šlachy upínajících se na hlavici humeru, 70 % bolestí v rameni způsobuje RM, impigement sy. akromioklavikulární a subkorakoideální
Roztroušená skleróza	také mozkomíšní RS, sklerosis multiplex (SM), onemocnění mozku a míchy, demyelinizace nervových obalů.
Rubeola	zarděnky, exantem, u novorozenců těžký průběh
Ruptura	roztržení, prasknutí

S

Sakroileitida	zánětlivé změny na SI skloubení, jak bakteriální, tak u revmatických onemocnění
Salter-Harris klasifikace	poranění metafýzo-epifyzární krajiny u dětí
Sarkoidóza	granulomatozní onemocnění, postihuje hlavně plíce a uzliny, někdy i ostatní orgány
Sarkom	maligní nádor pojivových tkání, hlavně na kostech a měkkých tkáních
Sekvestr	kus nekrotické tkáně oddělený od zdravé části, často u chronických kostních zánětů nebo na meziobratlové ploténce
Seminom	nádor varlete, benigní i maligních
Serom	nahromadění tekutiny v ohraničeném prostoru, imituje často nádor
Schwanom	neurinom, nádor z obalů periferních nervů
Scheuermannova choroba	zvýšená hrudní kyfóza u mladých osob, deformace obratlů
Silikóza	ze skupiny pneumonióz (zaprášení plic), křemík účinná látka
Sinusitida	zánět vedlejších nosních dutin – VND
Skleróza	tuhnutí některé tkáně, AS (arterioskleróza), RS také roztroušená skleróza mozkomíšní, kostní skleróza, ALS – amyotrofická laterální skleróza (změny v míše)

Skolióza	vychýlení páteře do stran – sinistro nebo dextroskolióza
Spondylitida	zánět páteřních obratlů, spondylodiscitida současně zánět ploténky, etiologie infekční u spondylitis ankylosans - M. Bechtěrev
Spondylóza	degenerativní změny páteře, spondylofyty (osteofyty)
Spondylartróza	degenerativní změny drobných kloubků
Steatóza	abnormální hromadění tuků v parenchymatózních orgánech
Stenóza	zúžení průsvitu
Struma	zvětšení štítné žlázy
SAK	subarachnoideální krvácení – krvácení v měkkých plenách mozku
SDH	subdurální hematom
Subluxace	neúplné vykloubení, kloubní plošky se jen částečně dotýkají
Sudeckova dystrofie	vzniká v období hojení zlomenin, v místě velká bolest, otok, ztuhlost
Syndrom	soubor příznaků, který charakterizuje určitou nemoc
Synovialom	nádor vycházející ze synovie, obvykle benigní, ale může dojít k malignímu zvratu
Syringomyelie	dutina v míše vyplněná tekutinou

T

Tarlovova cysta	dutina v páteřním kanálu (typicky v LS přechodu) vyplněná likvorem
Tendinitida	zánět šlach, bolest svalových úponů
TMS	temporomandibulární kloub
TEP	totální endoprotéza
Teratom	nádor z různých embryonálních tkání
TIA	tranzitorní ischemická ataka, slabá mozková mrtvice
Tinitus	pískání, šumění v uších
Torze	zkroucení, otočení orgánů (žaludek, varlata)
Toxoplazmóza	parazitární onemocnění člověka a zvířat (kočky)
Transpozice	přehozené postavení orgánů např. aorta odstupující z pravé komory a a. pulmonalis z levé komory
Trombangoitis	Buergerova choroba, zánětlivé onemocnění cév (ne arterioskleróza)
Trombóza	sražení (koagulace)krve vede ke vzniku uzávěru cévy nebo je zdroj embolií
Tuberózní skleróza	nezhoubné nádory v tkáních, omezují ale funkce, nejčastěji mozku nebo ledvinách
Tuková nekróza	rozpad tukové tkáně, v prsu může imitovat maligní tumor v pankreatu (Balzerova nekróza) spojena s hemoragií do okolí
Tymom	nádor brzlíku (thymu) nejružnější etiologie

U

Ulcerózní kolitida	zánět střevní sliznice s tvorbou vředů, vždy zasaženo rektum (proktokolitida)
Únavová zlomenina	stress fraktura, příčinou neúměrná zátěž, často u běžců, ale také u žen po menopauze, hlavně tarzální a metatarzální skelet
Urachus	vazivový pruh s dutinkou spojující vrchol močového měchýře s břišní stěnou
Ureterokéla	výhřez sliznice močovodu do močového měchýře
Urinom	patologický útvar s hromaděním moče, mimo močové cesty
Uropatie	obstruktivní překážka v odtoku moči, vede k poškození ledvinného parenchymu
Usurace kostí	nahlodání a resorpce kosti patologickým procesem v okolí

V

Varikokéla	rozšíření žil v šourku
Varixy	křečové žíly, žilní městky, nejčastěji na DKK
Vaskulitida	zánět cévní stěny, arteritida (tepny,) flebitis (žíly)
Vertebra plana	platyspondylie, velké snížení výšky obratlových těl
Vlhká plíce	syndrom dechové tísně, RDS (respiratory distress sy.) vyskytuje se u novorozenců
Volvulus	otočení, zauzlení střeva
Virchovova uzlina	supraklavikulární vlevo, často u ca žaludku

W

Wilmsův nádor	nefroblastom, zhoubný nádor ledvin u dětí
Wilsonova choroba	hepatolentikulární degenerace, metabolické onemocnění jater a mozku
Wegenerova	granulomatózní zánět malých cév granulomatóza

X, Z

Xantogranulom	benigní kožní nádor, někdy v chorioideálních plexech mozkových komor
Zenkerův divertikl	výchlipka v horní části jícnu

Název

Klinické diagnózy pro Radiologické asistenty

Autor

prof. MUDr. Josef Nekula, CSc.

doc. MUDr. Petr Krupa, CSc.

Recenzenti

doc. MUDr. Stanislav Buřval, CSc.

Mgr. Michaela Pomaki, MBA

Tisk

MORAVAPRESS, s.r.o.

Cihelní 3356/72

702 00 Ostrava

Vydavatel

Ostravská univerzita

Dvořákova 7

701 03 Ostrava

Vydání

První, 2022

Počet stran

24

© Josef Nekula

© Petr Krupa

© Ostravská univerzita

Jazyková korektura nebyla provedena. Za jazykovou stránku je odpovědný autor.

Jedná se o autorské dílo.

ISBN 978-80-7599-309-0